

МИНИСТАРСТВУ ЗДРАВЉА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

МИНИСТАРКИ ЗДРАВЉА

Проф.др Даници Грујичић

Допринос јавној расправи о Нацрту промене закона о заштити лица са менталним сметњама

Поштована Министарка Грујичић,

Председништво Друштва за дечју и адолесценту психијатрију и сродних струка Србије (ДЕАПС) осећа одговорност и обавезу да Вам се обрати у вези Нацрта закона о допунама закона о заштити лица са менталним сметњам, а поготово поводом онога што није предложено, а сматрамо да је требало да буде његов саставни део.

У тексту Закона није посебно обрађено питање заштите менталног здравља деца и младих. Има уметнутих делова, али нема посебне целине. Празнине у закону упућују и на поједностављено и слободно тумачење где су деца некако „уметнута“, и то само у делу обавезног лечења. **С тога би било боље да постоји посебан део Закона који би се односио на децу и младе.**

У анализи Нацрта кренули бисмо од проблематичног дела

„ Службени гласник РС“ бр 45/13 члану 12 ,после става 3 додају се ст.4 и 5 који гласе:

„Психијатријска експлорација, односно дијагностика тока, дијагностика праћења болести и лечење, чије се трајање не може унапред предвидети, деце која нису кривично одговорна у време извршења противправних дела која су у закону превиђена као кривична дела за која је прописана казна затвора од најмање десет година, а која због испољених менталних сметњи представљају озбиљну опасност за друга лица, спроводи се у посебном организационом делу психијатријске установе, затвореног типа и са посебним обезбеђењем.

На питања обезбеђења, укључујући просторије под надзором, опрему, техничка и друга средства, лица која одржавају ред и безбедност и друге услове потребне за безбедан рад посебног организационог дела психијатријске установе из става 4. овог члана, сходно се примењују прописи којима су ова питања уређена за здравствене установе у којима се спроводи мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи.“

чл.3 после става 1 додаје се нови став 2 који гласи:

„Изузетно од става 1 овог члана, права из става 1 тач.4) и 5) овог члана немају деца смештена у установу из члана 12.став 4 овог закона. Ставови 2-5 постају ст. 3-6. У досадашњем ставу 5, који постаје став 6, на крају текста се брише тачка и додају се речи „или када су ограничења неопходна за заштиту здравља и безбедности других лица“ У ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ОДРЕДАБА ЗАКОНА :

Чл.1 „ Предвиђа се оснивање посебне организационе јединице у оквиру психијатријске установе за лечење деце са испољеним понашањем опасним по околину а која организациона јединица је затвореног типа и са посебним обезбеђењем... у којима се сходно примењују прописи којима су та питања уређена за здравствене установе у којима се спроводи мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи.“

Уколико се Закон допуњује мером безбедности, обавезног лечења и чувања у здравственим-психијатријским установама, малолетних извршилаца кривичних дела, а код којих је дијагностикован ментални поремећај који је био значајан (пресудан) чинилац за извршење тог кривичног дела сматрамо да је то посебно важан део. Међутим, у овом контексту га сматрамо и најпроблематичнијим.

Ставови 4 и 5 у члану 12 јасно дефинишу да се дијагностички поступак и лечење у психијатријској установи деце чије је понашање опасно по друга лица и њих саме, а код којих се не помиње постојање менталног поремећаја већ се користи нејасан термин „постојање менталних сметњи“. **Испољене менталне сметње могу имати веома различите образце и давање овако широког оквира (само навођење назива „менталне сметње“) носи велике ризике и омогућава потенцијалну злоупотребу. Овако написано, једини критеријум за смештај у психијатријску установу је претпостављена озбиљна опасност за друга лица.** Тај предлог представља преседан у коме се психијатрији дају прерогативи коректора проблема из спектра социјалне патологије, јер дете може бити „опасно“, али не и ментално поремећено, већ научено или тренирано да буде опасно или да вољно смишља и планира опасне активности знајући тачно које су консеквенце које планира да избегне или на неки начин употреби. Преседан је да се малолетни учиниоци кривичних дела код којих није дијагностикован озбиљан ментални поремећај који би био од кључног значаја за извршење тог дела третирају у психијатријским установама. Познавање генезе кривичног дела доприноси разумевању узрока насилног деловања. Уколико се то не учини, **предлогом Нацрта се даје директан путоказ за (зло)употребу психијатрије као компензацију за правно и институционално нерешиве ситуације.**

Криминогено понашање малолетника (који нису кривичноправно одговорни) треба јасно раздвојити од кривичних дела извршених услед менталног поремећаја, па и консеквенце за њихова дела. Психијатрија је медицинска грана. **Смештај у психијатријску установу не треба да буде правна консеквенца за криминогено понашање.** Оваквим законским предлогом не само да се враћамо вековима уназад, уз питање да ли је ово предлог за